

# RUMOER IN DE STAD

DE SCHILDERS VAN TACHTIG

## Inhoud

**George Hendrik Breitner** (1857-1923)  
*Heiwerk aan de Van Diemenstraat te Amsterdam*, ongedateerd (detail)  
Olieverf op doek  
80,5 x 131 cm  
Gemeentemuseum Den Haag, langdurig bruikleen particuliere collectie

**Maurits Verveer** (1817-1903)  
*Tentoonstellingszaal van Pulchri Studio*, ca. 1890  
Gelatinézilverdruk  
24 x 21 cm  
Haags Gemeente-archief

### **Voorwoord** 6

Benno Tempel

### **Proloog** 7

Frouke van Dijke

### **Voorsteden en achterbuurten** 8

#### **De sensatie van de stad**

Frouke van Dijke

### **De stad, een poel van ziektes en verderf** 28

Benno Tempel

### ***Het werd een levende stad; en wij waren overal bij*** 40

#### **De schrijvers van Tachtig en hun schildervrienden**

Sjoerd van Faassen

### **George Hendrik Breitner in de Antwerpse museumverzameling** 52

Herwig Todts

### **Catalogus** 58

### **Gedichten** 62, 68, 96, 138, 156, 190

Mischa Andriessen

### **Vol van leven, vol van beweging** 194

#### **De laatnegentiende-eeuwse stad als fantasmagorische sensatie**

Jan de Bruijn

### **Het interieur als kunstwerk** 208

#### **De ontwerpen van Gerrit Dijsselhof, Theo Nieuwenhuis en Carel Lion Cachet voor Van Wisselingh**

Eveline Holsappel

### **Van verlaten straten naar stadsrumoer** 220

#### **Stadsfotografie rond 1900**

Maartje van den Heuvel, Susanne van der Wolf

### **Kaart Den Haag/Scheveningen** 228

#### **Kaart Amsterdam** 230

#### **Noten** 232

#### **Personenregister** 235

#### **Fotoverantwoording** 235

#### **Met dank aan** 236